

Az 1956. október 29-i határozat 1. pontja Mindenszentek napját ünneppé nyilvánította. A kortársak a napra úgy emlékeznek Kanizsán is, mint a győztes forradalom napjainak talán legszebbikére. Az Új Zala szerzője 1956. november 3-án így emlékezett:

„Halottak napján

Még frissek a sebek, amelyeket a férj, a gyermek, a kedves elvesztése ütött a szívekben. Tegnap, tegnapelőtt, egy héttel ezelőtt szabadságharcosok kezéből esett ki a fegyver, kicsorduló vérük hullott a magyar földre. Meghaltak hősként, bátran váltak meg az élettől a szebb, boldogabb, igaz magyar jövőért, a független, semleges Magyarországért. Meghaltak, de emlékü a 48-as hőskövel együtt örökké él a nép szívében, a magyar történelem legszebb lapjai jegyzik fel eltörölhetetlenül nevüket.

Hősök ők, magyar hazánk drága fiai. Tegnap, november elsején, a rég elhunytak, egykori hozzátartozók emlékezetére gyúltak parányi gyertyafények a temetőekben – és jeltelen sírok halottainak emlékére, mécsesként égtek a parányi lángok a lakásokban.

Értetek – legdrágábbjainkért – nemcsak a feleség, a gyermek, a szülő szíve dobbant ma kétszeresen fájón, nemcsak az ő kezük nyomán gyúltak a fények.

Az ország valamennyi városában, a falvak ablakaiban – örök szimbólumként – a soha nem felejtő emlékezés lángjai gyúltak ki. Az egész nemzet halottaiért, a dicső októberi szabadságharc hőseiért égtek a város bérházainak, emeletes lakásainak, a falvak apró kunyhóinak kicsi ablakában ragyogó fények. A hála, az emlékezés, a soha el nem múló szeretet megannyi apró fénye egyesült elfojthatalan, hatalmas, örök emlékeztetőül lobogó fáklyává. A nemzet egységének, akaratának, közös törekvéseinek lángjai nemcsak a szívekben, hanem az emlékezetekre gyújtott gyertyácskákban is egyesültek s ezzel tett fogadalmat minden magyar, hogy hősi emléketeket – drága budapesti fiatalok – kiomló véretek, az általatok kiharcolt szabadságjogokat, ha kell, életünk árán is megvédjük, azon foltot ejteni soha, senkinek nem engedünk.

Nem hagyjuk, hogy az önkény, a jogtiprás, a kiszolgáltatottság úrrá legyen nemzetünkön. Nem hullott hiába véretek. Hősiességetek örök példaként szolgál. Ifjú szívetek utolsó dobbanása, a harc, amelyet nem hiába vívtatok, örök emlékeztető egész népünknek. Mindannyiunké vagytok. Hősi halálotok fájdalommal tölti el mindannyiunk szívét, de egyik vagyunk a büszke felemelő érzésben is, amelyet hősiességetek csodálata méltán vívott ki nektek. Egyek vagyunk az akaratban, hogy soha többé ne legyen szolgaság e hazában, hogy meg ne ismétlődhessék nemzetünk tragédiája. Egyek vagyunk a nép ellenségeinek, s a szabadság lábball-tipróinak gyűlöletében. Egységes az akaratunk, hogy megvédjük, ha kell fegyverrel is 1956 dicső októberének minden vívmányát.

Nem leszünk méltatlanok a nagyszerű hősök tetteihez. Védjük, erősítjük, továbbfejlesztjük szabadságharcunk eredményeit, egy szívvel, egy akaratval, szilárdan állunk a hősök által elhagyott helyeken.”

A korabeli események, az időszak hangulatának felidézését itt megszakítjuk, hiszen a célunk a győztes forradalom megidézése volt.

A korszak zalai irodalmáról és az események kanizsai megünnepléséről fontos még megemlékeznünk.

Megnyugvással és persze meglepetéssel olvashattuk az '56 ZALÁBAN c. kiadványban, hogy az ott megjelent, zalaegerszegi eseményeket feldolgozó írás is az eseménytörténetet illetően főként a korabeli helyi sajtóra épít, pedig levéltári kiadványról van szó, így egyéb források is a szerző rendelkezésére álltak. Ez azt jelentheti, hogy a helyi sajtó híradásai alkalmasak lehetnek a kanizsai eseménytörténet viszszaadására is.

A kötet egyik dolgozata, Csomor Erzsébet Forradalmi események a megyeszékhelyen (Zalaegerszeg 1956) című munkája hézagpótló írás. Fontos, mert van egy átfogó képet adó összefoglaló az eseményekről. A történések értékelése a feldolgozásban mértéktartó, a kötet dokumentumainak értelmezését segíti. Természetes módon keveredik benne a megyei és a városi események sora, hiszen mindkettő egyazon településen zajlott.

A nagykanizsai események – melyek tömeghatásukban és méretükben, jellegükben önállóak, és az ottanihoz hasonlóak voltak – nem kaptak ilyen összefoglalást.

Sőt a megyében az első utcai megmozdulás Nagykanizsán volt – ahogy az az '56 ZALÁBAN lábjegyzete megjegyzi az első híradással kapcsolatban az 56. oldalon. E hiány még természetesen pótolható. Mégis sajnálatos, mert hosszú ideig megismételhetetlen egy ilyen megyei szintű összefoglaló kiadvány.

A zalaegerszegi összefoglalóban a Hadtörténelmi Levéltár és a Megyei Bíróság dokumentumait (együtt 13 lábjegyzet) használták még fel. Ilyenekkel a kanizsai összefoglaló nem szolgálhat, hiszen csak publikált forrásokra (az '56 ZALÁBAN című forráskiadvány is ide tartozik) támaszkodhattunk. Csomor Erzsébet összefoglalója – mint már említettük – több forrást felhasznál, idéz is, sajnos ezek azonban nem kerülnek közlésre a kötet szép számú dokumentumai között. 35 lábjegyzete közül összesen 24 utal forrásra (11 valamilyen magyarázat, vagy forrás megjelölése nélküli magyarázó szöveg), 3 hivatkozik az '56 ZALÁBAN című kötetben közölt dokumentumra, azok közül is 2 a helyi sajtóból átvett közlés. Összesen a 24 forrás-megjelölés közül 9 a helyi napilapra hivatkozik. Gyakorlatilag az eseménytörténet vázát ebben a tanulmányban is a Zala ill. Új Zala híradásai adják. Ami azt jelzi, hogy a források szélesebb körét ismerve is hagyatkozhatnánk Nagykanizsa esetében is az ott közöltekre mint eseményvázra.

Meglepő, hogy nem közöl a kötet falragaszokat, felhívásokat faximilében, sajnos ilyet a Zala megye történelmi olvasókönyve című szép összefoglalóban sem találtunk. Ma tehát az 1956 plakátjai és röplapjai című 1991-ben kiadott munka Zala megyét képviselő része – mely 11 dokumentum másolatát közli 10 oldalon – áll csupán rendelkezésünkre, ezért fontos minden kép, dokumentum, melyet most közléteszünk.

*

Nagykanizsán 1989. október 23-án emlékeztek meg először – a helyi MDF-esek szervezésében – az 1956-os forradalomról és szabadságharcról. Erre az alkalomra egy kiadvánnyal is készültek, ennek címdala látható a következő oldalon.

1956 - 1989

A Magyar Demokrata Fórum Nagykanizsai Szervezetének Kiadványa október 23. tiszteletére

Tisztelt Olvasó!

Krisztusi kort ért meg az a rendszer, mely megváltást ígért, helyette azonban végtelenül leromlott gazdaságot, hatalmas adóssággilománnyt, teljes erkölcsi válságot hozott az országra. Hazugságra épült mindvégig. Hazugsággal köztül az egyik leginkább pusztító 1956 példájának elhallgatása, meghamisítása volt. Szeretnénk, ha örökre lefosziana minden igaztalan ítélet az akkor történekről. Szeretnénk, ha a forradalom és szabadságharc élő résztvevői emelt fővel járhatnának köztünk, mert érezhetik, hogy a mai változások igenlői az ő példájukon lelkesülve vívják a rendszerváltás mal harcát. Szeretnénk, ha az ifjú nemzedék valóságos példákra lelhetne 1956 hőseiben - áldozataiban és türelőiben - megismerve azok szándékait és tetteit. Szeretnénk, ha mindenki előtt teljes nagyságában mutatkozhatna meg forradalmunk.

Fontos, hogy átérizzük, milyen környezetben jött létre az az egyedül példa. A megértést és az átértést megkönnyíti, hogy egyre világosabban látjuk az

előzményeket is. Sorra lepeződik le az 1940-es évek végén hatalomra jutó rendszer minden bűne.

Napvilágot látnak a megszálló csapatok közvetlenül a belpolitikai eseményekbe beleszóló intézkedéssel. Közismertté válik a kommunisták ellenfeleket alaptalanul és törvénytelenül féltreállító praktikájá. Dokumentumok jelennek meg az ötvenes évek embertelen kitelepítéseiéről, a büntető III. megsemmisítő táborokról, a Szovjetunióba hurcolt hadifoglyok és még a hadifoglyok "kivételezett" helyzeténél is rosszabb helyzetű magyar GULAG-lakók gyötrelmeiről (a magyarság fizikai pusztulásáról). A korszakot a megfélemlíttség örököse jelenléte, a házaspárok bensősége viszonyába is beletűrő politikai rettegés jellemezte.

Mind ezek után, a működő totalitárius (a lét minden területét ellenőrző) hatalom megtapasztalása után páratlan fényrel ragyog fel rendkívül tisztasága és egyetemesége az 1956. október 23-án kezdődő magyar forradalomnak. Nem volt egyetlen területe sem a társadalomnak, mely az addigi totális rendszer ellenhatásként ne forradalmasodott volna.

Szinte magától esett szét a nép érdekeit sohasem képviselő, minden humániumtól mentes, népközlő idegen ideológián felépülő és idegen érdekeket szolgáló hatalom. Néhány nap alatt a társadalom valamennyi rétegét magával ragadó, nemzeti és demokratikus alapon szerveződő új hatalom alapjai teremődtek meg. Olyan fajta egyetemes - szinte minden magyart magával ragadó - esemény történt, mely példátlan történelmünkben. Az ellenállás legcsokélyebb jelét mutatni sem képes hatalommal szemben egy - a több éves ideológiai maszlagtól teljesen érintetlen - egységes magyar nemzet állt. Ez a nemzet rövid forradalma alatt képes volt a független és szabad Magyarország céljait - teljes törvényességgel - megvalósítani. Mely - belső tagadója nem találtatván - csak idegen tankok erejével volt elpusztítható.

Olyan tündöklő példája ez nemzeti történetünknek, mely erőt adhat a mai - már sokkal összekuszáltabb, eredményesen eszménytelenített, gondolkodásában súlyosan lehatárolt (mert az Európában és a világban végbemenő változások lényegét nem élte meg) - generációknak is, melyek igenis Európába, a modern Európába kívánják juttatni országunkat.

A történelmi példa tehát adott, nekünk most az a feladatunk, hogy méltóképpen emlékezzünk rá.

Ezt az emlékezést kívánja segíteni kiadványunk is.

Czupi Gyula

Akkor került felállításra és felavatásra a Károlyi kertben az 1956–1989 feliratú kopjafa is, mely Németh Ferenc fajaragó munkája (a címoldalba utólag beleszerkesztett fényképen, mely az egyik ünnepség alkalmával készült, látható a kopjafa).

A hely kiválasztásával egyben az események kanizsai áldozatának is emléket állítottak. 1989 óta a nemzeti ünnepé vált október huszonharmadikán Nagykanizsán az 1956-os helyi események néhány helyszínét végigjáró ünnepi sétával emlékezik a város.

(A Czupi Kiadó is szeretne hozzájárulni a városi ünnepséghez azzal, hogy akkorra időzíti újabb köteteinek bemutatóját: 1995. október 23-án Rózsás János Duszja nővér című munkájának, 1996. október 23-án pedig a Kanizsai almanach 1995-ről című kötetnek a bemutatójára került sor a város ünnepi műsorának részeként.)

Összeállította: Czupi Gyula

Dr. Paizs Ferenc 1956-ban

(Egy interjú 1992-ből és egy dokumentum 1956-ból)

Dr. Paizs Ferenc 1992-ben így emlékezik. (Részlet. Az interjút Klapper Lászlóné és Kunicz Zsuzsanna készítette. Szerkesztett szöveg.):

Itthon voltam vasárnap, hétfőn nem tudtam visszamenni Egerszegre (1956. október 29. A szerk), mert nem ment a vonat.

Előzőleg tárgyalás volt köztem, a város és a minisztertanács között, mert a városnak egyetlen jogi képzettségű alkalmazottja nem volt. Ezt kifogásolták a minisztertanácsnál. Én mondtam, hogy szívesen visszajövök Kanizsára, igazgatási osztályvezetőnek, másnak nem. A kanizsaiak: azért nem jó, mert nem párttag. Erre a minisztertanács: hol élnek az elvtársak, ez ma már nem számít. Megegyeztek, hogy visszajövök.

Tehát hétfőn nem tudtam visszamenni. Kerestem valami autót, de nem volt, találkozik a Bánfalvi vagy Bánhegyi tanárral, azt mondja, menjek, éppen gyűlés van és úgyis visszajövök Kanizsára, hallgassam meg a gyűlést.

A Nemzeti Bizottság ülésezett, a Domonkost és a Horváth Balázst leváltották. Nincs tanácselnök senki. Nem működik a város. Intézkedni kell. Úgyis jövök vissza, politikai kérdésekkel foglalkozzon más, az apparátust én beindítom.

A Horváth Balázs ismert Egerszegről. Jön hozzám, hogy mi lesz velem, neki három gyereke van. Még a Hemmert Kari bácsinak szóltam, ő akkor a nyomdában volt főkönyvelő, megkértem, hogy vegye fel a Horváth Balázst.

Aznap nagygyűlés volt.

Azt tanácsoltam, hogy vigyük be a tömeget zárt területre, mert a tömeggel nagyon nehéz. Egy ügyes szónok a tömeggel azt csinál, amit akar. Az egyéni felelősség felbontódik, amit soha el nem tudnék követni, a tömegben megcsinálom. Gyerünk gyűlésbe, terembe, ott kiabálhat mindenki, amit akar, nem történik semmi. Na, így szereltem le a társaságot a Legényegylet helyiségében.